

การจำแนกความแตกต่าง ระหว่างการคัดลอก การได้รับ แรงบันดาลใจ และการเลียนแบบ: การวิเคราะห์พลวัตของอิทธิพล เชิงสร้างสรรค์ในงานนาฏกรรม

ธรากร จันทนะสาโร¹

รับบทความ: 13 พฤษภาคม 2568 / แก้ไข: 14 มิถุนายน 2568 / ตอรับตีพิมพ์: 16 มิถุนายน 2568

<https://doi.org/10.69598/sbjfa278958>

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, e-mail: dharakorn@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ถึงความแตกต่างที่ละเอียดอ่อนระหว่าง “การคัดลอก” “แรงบันดาลใจ” และ “การเลียนแบบ” ในการออกแบบเชิงร่วมสมัยทางนาฏกรรม โดยเน้นย้ำความคิดอันซับซ้อนของอิทธิพลเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในงานออกแบบท่าเต้น ผ่านมุมมองเชิงประวัติศาสตร์สุนทรียศาสตร์ กฎหมาย และจริยศาสตร์ พร้อมทั้งตั้งคำถามต่อทัศนคติแบบทวิลักษณ์ที่มักแยกขาดระหว่างความริเริ่มสร้างสรรค์กับการลอกเลียน โดยเสนอความเข้าใจเชิงลึกยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความเป็นระนาบที่ซ้อนของการแนวคิดสัมพันธ์และแนวทางการสืบทอดศิลปะในอดีต โดยใช้การวิเคราะห์ผ่านแนวคิดของนักทฤษฎี เช่น Harold Bloom, Julia Kristeva และ Rosalind Krauss เพื่อชี้ให้เห็นว่าการหยิบยืมภาษาท่าเต้นรำหรือศัพท์เคลื่อนไหวในนาฏกรรมมิได้เป็นเพียงการทำซ้ำ แต่เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในบทสนทนาเชิงประวัติศาสตร์และการสร้างความหมายใหม่อย่างมีชั้นเชิง บริบททางประวัติศาสตร์นำเสนอให้เห็นว่า การลอกเลียนเคยมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกสืบทอดทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในนาฏกรรมดั้งเดิม ก่อนที่แนวคิดสมัยใหม่จะเปลี่ยนทิศทางไปสู่การแสวงหานวัตกรรมผ่านการทบทวนอดีต กรณีศึกษา เช่น ข้อถกเถียงระหว่าง Beyoncé กับ Anne Teresa De Keersmaeker แนวทางการออกแบบท่าของ Pina Bausch และรูปแบบการเลียนแบบในโลกดิจิทัล ได้แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของจริยธรรมและกฎหมายในกระบวนการนำงานผู้อื่นมาใช้อย่างซ้ำ บทความชี้ว่าอิทธิพลเชิงศิลปะควรดำเนินอย่างโปร่งใส มีการแปลงความหมายเชิงสร้างสรรค์ และคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน อีกทั้งยังเรียกร้องให้มีการปฏิรูปกรอบกฎหมายเพื่อรองรับทั้งการถือสิทธิ์ส่วนบุคคลและองค์ความรู้แบบส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเทคโนโลยีดิจิทัลและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ตะวันตก บทความกระตุ้นให้เกิดกรอบความเข้าใจเชิงประวัติศาสตร์ที่ลึกซึ้ง มีจริยธรรมรองรับ และมีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาและพัฒนานิเวศวิทยาของนาฏกรรมให้มีความหลากหลาย มีวิจารณ์ญาณ และเคารพต่อความแตกต่างอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: อิทธิพลเชิงสร้างสรรค์ / การเลียนแบบกับจริยธรรม / นาฏกรรมร่วมสมัย / สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในศิลปะการแสดง

วิธีอ้างอิง

ธรากร จันทะสาโร. (2568). การจำแนกความแตกต่างระหว่างการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบ: การวิเคราะห์พลวัตของอิทธิพลเชิงสร้างสรรค์ในงานนาฏกรรม. *วารสารศิลป์ พีระศรี*, 13(1), 225-250. <https://doi.org/10.69598/sbjfa278958>

© 2568 ลิขสิทธิ์ โดย ผู้เขียน สาธารณะชนสามารถนำบทความไปใช้ได้ภายใต้สัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์แบบแสดงที่มา (CC BY 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Distinguishing Copy, Inspiration, and Imitation: Analyzing the Dynamics of Creative Influence in Dance

Dharakorn Chandnasaro¹

Received: May 13, 2025 / Revised: June 14, 2025/ Accepted: June 16, 2025

<https://doi.org/10.69598/sbjfa278958>

¹ Assistant Professor, Ph.D., Department of Dance, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, e-mail: dharakorn@g.swu.ac.th

Abstract

This article critically investigates the nuanced distinctions between copying, inspiration, and imitation in contemporary choreographic practice, foregrounding the complex mechanisms by which creative influence operates in dance. Positioned within interrelated historical, aesthetic, legal, and ethical paradigms, the study challenges simplistic notions of originality versus derivation, arguing instead for a more layered understanding of intertextuality and artistic lineage. Drawing from theorists such as Harold Bloom, Julia Kristeva, and Rosalind Krauss, the analysis situates choreographic borrowing within dialogic and intergenerational frameworks that reveal how inherited movement vocabularies continue to inform new work. Historical perspectives demonstrate that replication, once essential to cultural continuity in traditional dance, now intersects with modern imperatives for innovation. Case studies—including the Beyoncé–De Keersmaeker controversy, Pina Bausch’s choreographic strategies, and imitation in digital platforms—exemplify the ethical and legal complexities surrounding appropriation in a globalized context. The article contends that responsible artistic influence requires transparency, transformation, and contextual awareness. Moreover, it calls for legal frameworks that recognize both individual authorship and communal knowledge, especially within digital and non-Western settings. Ultimately, the study promotes a historically grounded, ethically informed, and culturally sensitive model of creative influence, vital for sustaining a pluralistic and critically engaged global dance practice.

Keywords: Creative Influence / Imitation and Ethics / Contemporary Choreography / Intellectual Property in Performing Arts

Citation

Chandnasaro, D. (2025). Distinguishing Copy, Inspiration, and Imitation: Analyzing the Dynamics of Creative Influence in Dance. *Silpa Bhirasri (Journal of Fine Arts)*, 13(1), 225-250. <https://doi.org/10.69598/sbjfa278958>

© 2025 by the author(s). This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY-4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์นับเป็นหัวใจสำคัญของนาฏกรรมในฐานะศาสตร์แขนงหนึ่งของศิลปะ โดยมีใช่เป็นเพียงพลังขับเคลื่อนหลักในการสร้างสรรค์ผลงานเท่านั้น หากยังเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการประเมินความมีชีวิตชีวา นวัตกรรม และคุณค่าทางวัฒนธรรมของศิลปะแขนงนี้อีกด้วย ในยุคปัจจุบันซึ่งถูกกำหนดด้วยการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ความเชื่อมโยงระดับโลก และการเปิดกว้างของการเผยแพร่ นาฏกรรมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เส้นแบ่งที่เคยชัดเจนระหว่าง "ความเป็นต้นฉบับ" (originality) "การต่อยอด" (derivation) และ "การทำซ้ำ" (replication) ได้เลือนรางลงอย่างมาก ศิลปินนักเต้นและนักออกแบบท่าเต้นในปัจจุบันดำเนินงานภายในวิถีคิดและอิทธิพลเชิงสุนทรียะอันหนาแน่นและสลับซับซ้อน ซึ่งภาษากาย ทักษะศิลป์ และกรอบแนวคิดเชิงเนื้อหาได้ถูกนำมาใช้ใหม่ ตีความใหม่ ดัดแปลง หรือแม้กระทั่งคัดลอกอย่างตรงไปตรงมาในหลายเวทีและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ภูมิทัศน์ทางศิลปะที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องนี้ได้ก่อให้เกิดประเด็นด้านจริยธรรม กฎหมาย และสุนทรียศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง เกี่ยวกับธรรมชาติและขอบเขตของการยืมองค์ประกอบทางศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำถามสำคัญ ได้แก่ ณ จุดใดการได้รับแรงบันดาลใจจากผลงานนาฏกรรมที่มีอยู่จึงกลายเป็นการเลียนแบบอย่างไม่มีจริยธรรม หรือการคัดลอกที่ไม่ได้รับอนุญาต ตลอดจนเราจะสามารถระบุเส้นแบ่งระหว่างความเคารพ (homage) และการละเมิดสิทธิ (infringement) ได้อย่างไร คำถามเหล่านี้มิได้เป็นเพียงการอภิปรายเชิงทฤษฎี แต่ยังมีผลกระทบในทางปฏิบัติต่อการสร้างอัตลักษณ์ทางศิลปะ การคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การรักษามาตรฐานทางจริยธรรม และการส่งเสริมความแท้จริง (authenticity) ในสังคมนาฏกรรมร่วมสมัยซึ่งมีลักษณะเป็นโลกาภิวัตน์และสื่อกลางด้วยระบบดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง

ในอดีต แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้อิทธิพลของอุดมการณ์ยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) และแนวคิดอัจฉริยะเชิงศิลป์ในยุคโรแมนติก (Romanticism) ได้เน้นย้ำความสำคัญของ "ความแปลกใหม่โดยสิ้นเชิง" (radical novelty) โดยวางศิลปินไว้ในฐานะผู้สร้างที่แยกขาดจากอิทธิพลใด ๆ และสามารถก่อกำเนิดผลงานได้ "จากความว่างเปล่า" (ex nihilo) (Blanning, 2012; Rosenthal, 2019; Vaughan, 1994) อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงของการสร้างนาฏกรรมในโลกปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงระบบนิเวศทางศิลปะที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ซึ่งเต็มไปด้วยกระบวนการเชิงสัมพันธ์ (intertextuality) การอ้างอิง (quotation) การพาดพิง (allusion) และการสนทนาทางวัฒนธรรม (dialogic engagement) ที่ไม่เพียงหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากยังถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติการสร้างสรรค์อีกด้วย (Flatt, 2019; Gordon, 2022)

ยิ่งไปกว่านั้น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ท้าทายสมมติฐานเกี่ยวกับแนวคิด "ต้นฉบับ" ดังที่เห็นได้ในหลายประเพณี ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มท่ามาตรฐานของบัลเลต์คลาสสิก (classical ballet repertoires) รูปแบบนาฏกรรมราชสำนักเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian court dance) หรือโครงสร้างการ

สืบทอดของนาฏกรรมพื้นบ้านหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งต่างก็ยกย่องเป็น "การจำลองแบบอย่างซื่อสัตย์" (faithful replication) (O'Cadiz, 2020; Thomas, 2003) มีใช้ในฐานะความล้มเหลวเชิงสร้างสรรค์ แต่ในฐานะกลไกหลักในการอนุรักษ์ ถ่ายทอด และสืบสานวัฒนธรรม

ดังนั้น การจำแนกความแตกต่างระหว่างการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบ จึงจำเป็นต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบเชิงวิเคราะห์ (analytical rigor) ความไวต่อบริบทประวัติศาสตร์ (historical sensitivity) และการทำความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรม (cultural contextualization) อย่างลึกซึ้ง (Kraut, 2015; Picart, 2013; Ravetto-Biagioli, 2021) การตระหนักว่าความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏกรรมมิได้เป็นการกระทำที่โดดเดี่ยว หากเป็นผลลัพธ์จากการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายของอิทธิพล ประเพณี และนวัตกรรม จึงเป็นก้าวแรกที่สำคัญในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์นี้อย่างเหมาะสมตามหลักวิชา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคลี่คลายความซับซ้อน ทั้งเชิงแนวคิดและเชิงปฏิบัติของปรากฏการณ์ดังกล่าว ผ่านการตอบคำถามต่อข้อถกเถียง 2 ประการ ได้แก่ (1) จะสามารถจำแนกประเภทของการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบได้อย่างมีความหมายและนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของการสร้างสรรค์นาฏกรรมร่วมสมัยอย่างไร และ (2) ผลกระทบทางจริยธรรม กฎหมาย และสุนทรียศาสตร์ที่เกิดจากการจำแนกดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงาน ผู้ชม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ เผยแพร่ และการรับรู้ผลงานนาฏกรรมอย่างไรบ้าง

วิธีการวิเคราะห์ในบทความนี้ตั้งอยู่บนฐานของกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการ ได้แก่ แนวคิด "Anxiety of Influence" ของ Harold Bloom (Bloom, 1972; Bloom, 1997) ซึ่งเสนอความเข้าใจเชิงจิตวิทยาเกี่ยวกับความกดดันของศิลปินภายใต้อิทธิพลของบรรพบุรุษทางศิลปะ และแนวคิด "Intertextuality" ของ Julia Kristeva (Alfaro, 1996; Duff, 2002; Minakshi, 2025) ซึ่งอธิบายการสร้าง ความหมายผ่านการพาดพิงถึงข้อความอื่น ๆ ในทุกกระบวนการสร้างสรรค์ ศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยเฉพาะทางในนาฏกรรมและตัวอย่างกรณีศึกษา เพื่อยืนยันความมั่นคงทางวิชาการและการเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญกับบริบทร่วมสมัย

ที่สำคัญ บทความนี้ได้มุ่งเน้นเพียงการกำหนดนิยามทางทฤษฎี หากแต่ตั้งเป้าที่จะเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการสร้างสรรค์ในนาฏกรรมให้มีรากฐานทางจริยธรรมที่มั่นคง มีความเข้าใจในข้อกฎหมาย และเปิดกว้างต่อการริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ โดยตั้งอยู่บนฐานของความเคารพต่อมรดกทางวัฒนธรรม การตระหนักรู้ในประวัติศาสตร์ และการตอบสนองเชิงวิพากษ์ต่อความท้าทายและโอกาสของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 อย่างมีพลวัตและสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

การจำแนกความแตกต่างระหว่างการคัดลอก (copying) การได้รับแรงบันดาลใจ (inspiration) และการเลียนแบบ (imitation) ในงานนาฏกรรม จำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานการสนทนาทางทฤษฎีที่กว้างขวางเกี่ยวกับประเด็นว่าด้วยความคิดสร้างสรรค์ (creativity) การเป็นเจ้าของผลงาน (authorship) และอิทธิพลเชิงศิลปะ (influence) การวิพากษ์เชิงลึกในด้านเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการวางโครงสร้างแนวคิดที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์กระบวนการออกแบบท่าเต้นอย่างแม่นยำและละเอียดอ่อน พร้อมกับการวางตำแหน่งการสร้างสรรค์นาฏกรรมภายในวิธีการเจรจาต่อรองเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ จริยธรรม และสุนทรียศาสตร์ที่มีความซับซ้อน

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และอิทธิพลในศิลปะ

ความคิดสร้างสรรค์ในศิลปะได้ถูกสร้างขึ้นในประวัติศาสตร์ โดยถูกมองว่าเป็นผลผลิตแห่งอัจฉริยะที่บังเกิดขึ้นอย่างฉับพลันและโดดเดี่ยว แนวคิดนี้ฝังรากลึกในอุดมการณ์แห่งยุคเรืองปัญญา (Enlightenment Rationalism) และแนวคิดโรแมนติก (Romanticism) ที่ยกย่องศิลปินในฐานะผู้สร้างรูปแบบใหม่อย่างสมบูรณ์ (Rosenthal, 2019) อย่างไรก็ตาม ทศวรรษวิพากษ์ร่วมสมัยได้รื้อถอนมายาคตินี้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นย้ำว่าการผลิตผลงานศิลปะเป็นกระบวนการที่มีลักษณะสนทนา (dialogic) มีความสัมพันธ์กัน (relational) และแปรเปลี่ยนตามบริบททางประวัติศาสตร์ (historically contingent)

ในบริบทของนาฏกรรม การพัฒนาของคำศัพท์การเคลื่อนไหว (movement vocabularies) สะท้อนภาพความเป็นพลวัตของปฏิสัมพันธ์อย่างชัดเจน เทคนิคการใช้ร่างกาย (bodily techniques) กลุ่มท่าทางประจำ (gestural repertoires) และกรอบความงาม (aesthetic conventions) ถูกหล่อหลอมใหม่อย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การฝึกสอน และการทดลองสร้างสรรค์ส่วนบุคคล

ดังนั้น การทำความเข้าใจเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในนาฏกรรมจำเป็นต้องตระหนักถึงลักษณะคู่ขนานที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นทั้งการสืบทอดและการรังสรรค์สิ่งใหม่ไปพร้อมกัน แนวคิดเรื่อง "อิทธิพล" (influence) จึงกลายเป็นวิธีคิดสำคัญในการวิเคราะห์การเคลื่อนที่และการแปรเปลี่ยนของแนวคิด รูปแบบ และกลยุทธ์เชิงรูปแบบในภูมิทัศน์ศิลปะต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม อิทธิพลในตนเองมิได้ถือเป็นปัญหาเชิงจริยธรรมหรือสุนทรียศาสตร์เสมอไป หากปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อการรับอิทธิพลนั้นดำเนินไปโดยขาดการแปรเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญ (insufficient transformation) ไม่มีการยอมรับอย่างเหมาะสม (inadequate acknowledgment) หรือมีลักษณะของการแสวงหาผลประโยชน์เชิงวัฒนธรรม (exploitative appropriation) ดังนั้น การประเมินอิทธิพลจึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งการกระทำ การเปลี่ยนแปลงเชิงเนื้อหา และความละเอียดอ่อนต่อบริบทที่การหยิบยืมเกิดขึ้น

2. การกำหนดนิยามของการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบ

เพื่อความชัดเจนทางการวิเคราะห์ บทความนี้ใช้นิยามคำสำคัญได้เป็น 3 คำ ตามกรอบความคิดทั้งทางศิลปะและกฎหมาย (Clements & Nordin-Bates, 2020; Hunt, 2014; Laland et al., 2016; Mix, 2023; Thakur, 2023) ดังนี้

2.1 การคัดลอก (Copying) หมายถึง การทำซ้ำผลงานนาฏกรรมอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งนำไปสู่ผลงานที่เป็นอนุพันธ์ (derivative work) โดยปราศจากการแปรเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญหรือการเพิ่มคุณค่าความคิดสร้างสรรค์ใด ๆ การคัดลอกในเชิงศิลปะและกฎหมายถือเป็นการกระทำที่ไม่สามารถยอมรับได้ทั้งทางจริยธรรมและวิชาชีพ เนื่องจากสัมพันธ์กับการลอกเลียนแบบ (plagiarism) การละเมิดลิขสิทธิ์ (copyright infringement) และการลดทอนคุณค่าของความเสียหายเชิงสติปัญญาและการสร้างสรรค์

2.2 การได้รับแรงบันดาลใจ (Inspiration) หมายถึง กระบวนการที่ศิลปินดึงข้อมูลจากแหล่งภายนอกมาเป็นตัวเร่งให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ โดยให้ความเคารพต่อความเป็นต้นฉบับของแหล่งอ้างอิง พร้อมทั้งทำการแปรเปลี่ยนหรือกำหนดบริบทใหม่อย่างสร้างสรรค์ ผลงานที่ได้รับแรงบันดาลใจอย่างแท้จริงมักเปิดเผยแหล่งที่มาอย่างโปร่งใส และใช้กลยุทธ์การแปรเปลี่ยน (transformative strategies) เพื่อนำเนื้อหานั้นเข้าสู่กรอบแนวคิด วัฒนธรรม หรือความงามที่เป็นนวัตกรรม

2.3 การเลียนแบบ (Imitation) หมายถึง กระบวนการที่ศิลปินนำเอาคุณลักษณะเชิงรูปแบบท่าทางการเคลื่อนไหว หรือกลยุทธ์การสร้างสรรค์บางส่วนจากผลงานที่มีอยู่มาใช้อย่างรอบคอบ เหมาะสม และมีวิจารณ์ญาณ บ่อยครั้งโดยมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อย การเลียนแบบได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในฐานะเครื่องมือการศึกษาและพัฒนาทักษะ โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นของการฝึกฝนศิลปะ อย่างไรก็ตาม การนำเสนอผลงานเลียนแบบว่าเป็นผลงานต้นฉบับโดยปราศจากการยอมรับหรือการสร้างสรรค์ใหม่อย่างมีนัยสำคัญ ถือเป็นประเด็นจริยธรรมที่สำคัญ

การจำแนกนิยามเหล่านี้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่จำเป็นในการจำแนกกระบวนการหยิบยืมเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ และเป็นรากฐานของกรอบการวิพากษ์วิจารณ์ที่ใช้ตลอดการศึกษารุ่นนี้

3. ทฤษฎีว่าด้วยอิทธิพลทางศิลปะ

งานศึกษาหลายชิ้นได้ให้กรอบแนวคิดที่สำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของอิทธิพลทางศิลปะ ซึ่งมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในนาฏกรรม ได้แก่

3.1 ทฤษฎี "Anxiety of Influence" ของ Harold Bloom (Bloom, 1972, 1997) อธิบายความตึงเครียดทั้งทางจิตวิทยาและสุนทรียศาสตร์ที่ศิลปินรุ่นหลังประสบ เมื่อต้องเผชิญกับมรดกทางศิลปะของรุ่นก่อน Bloom มองว่าอิทธิพลมีลักษณะเป็นภาวะสองขั้ว (ambivalent dialectic) ของความชื่นชมความเป็นคู่แข่ง และการแก้ไข (revision) โดยการสร้างสรรค์ใหม่มักเกิดจากความจำเป็นในการ “อ่านผิด” (misreading) และการตีความผลงานเดิมในรูปแบบใหม่ สำหรับนาฏกรรม แนวคิดนี้ช่วยอธิบายการต่อรองทางสุนทรียศาสตร์ระหว่างนักออกแบบท่าเต้นกับมรดกทางการเคลื่อนไหวที่ตกทอดมา

3.2 ทฤษฎี "Intertextuality" ของ Julia Kristeva (Alfaro, 1996; Duff, 2002; Minakshi, 2025) เสนอว่าผลงานศิลปะทุกชิ้นเป็นผลลัพธ์ของเครือข่ายการอ้างอิง การดัดแปลง และการเคลื่อนย้าย (displacements) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับนาฏกรรม แนวคิดนี้ยืนยันว่าการออกแบบท่าเต้นเป็นการกระทำเชิงสนทนา (dialogic act) ที่ต่อเนื่องกับภาษาเคลื่อนไหว วัฒนธรรม และประเพณีที่มีอยู่แล้ว ทำให้แนวคิดเรื่องความเป็น “ต้นฉบับอย่างแท้จริง” ต้องถูกตั้งคำถามใหม่

3.3 วาทกรรมเรื่อง "ความเป็นต้นฉบับ" และ "การต่อ ยอด" ที่นักทฤษฎีอย่าง Rosalind Krauss (Krauss, 1986) ได้นำเสนอนั้น ได้วิพากษ์วิจารณ์การบูชาแนวคิด “ความแปลกใหม่” โดยแสดงให้เห็นว่าการผลิตผลงานศิลปะทุกชิ้นล้วนต้องอาศัยรหัสหรือสัญลักษณ์ เทคนิคทางกายภาพ และไวยากรณ์เชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ก่อนเสมอ ในบริบทนาฏกรรม แนวคิดนี้เน้นย้ำว่าอิทธิพลเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการสร้างสรรค์ทุกกระบวนการต่างฝังตัวอยู่ในการขับเคลื่อนทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ด้วยการบูรณาการแนวคิดเหล่านี้ บทความนี้ได้สร้างชุดเครื่องมือเชิงวิเคราะห์ที่สามารถแยกแยะรูปแบบการหยิบยืมเชิงสร้างสรรค์ที่มีนัยสำคัญเชิงจริยธรรมและสุนทรียศาสตร์ ออกจากการทำซ้ำหรือการแสวงหาประโยชน์เชิงศิลปะ และจะนำกรอบความคิดเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ การอภิปรายกรณีศึกษา และการประเมินเชิงจริยธรรมในส่วนถัดไปของการศึกษา

มุมมองทางประวัติศาสตร์ว่าด้วยอิทธิพลในนาฏกรรม

การทำความเข้าใจพลวัตของการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบในนาฏกรรมผ่านบริบทร่วมสมัย จำเป็นต้องย้อนกลับไปศึกษาวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการส่งผ่านองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และนวัตกรรมทางศิลปะที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย วัฒนธรรม และระบบการเรียนรู้ การสอนต่าง ๆ ประวัติศาสตร์นาฏกรรมเผยให้เห็นว่า คุณค่าที่สังคมแต่ละยุคให้ต่อแนวคิดเรื่องความเป็นต้นฉบับ ตลอดจนการยอมรับและบทบาทของการทำซ้ำ (replication) มีความผันแปรอย่างมากตามกรอบวัฒนธรรม สุนทรียะ และวิธีการศึกษาในแต่ละช่วงเวลา การเข้าใจเส้นทางประวัติศาสตร์เหล่านี้อย่างละเอียดอ่อน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวางบริบทอย่างถูกต้องในการอภิปรายประเด็นทางจริยธรรมและความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับอิทธิพลในนาฏกรรมในบริบทปัจจุบัน

1. รูปแบบนาฏกรรมดั้งเดิมที่ผ่านการสืบทอด การจำลอง และการส่งผ่านเชิงสร้างสรรค์

ในนาฏกรรมดั้งเดิมหลากหลายรูปแบบ การทำซ้ำถือเป็นรากฐานสำคัญของทั้งกระบวนการเรียนการสอนและการปฏิบัติทางศิลปะ และยังคงดำรงบทบาทนี้ในหลายบริบทจนถึงปัจจุบัน ระบบการฝึกฝนในนาฏกรรม เช่น บัลเลต์คลาสสิก กถีกของอินเดีย ละครโนะของญี่ปุ่น การแสดงโขนของไทย และระบำราชสำนักอินโดนีเซีย ต่างพึ่งพาการทำซ้ำจากมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้โดยเน้นความซื่อตรงต่อประเพณีเหนือกว่าการแสวงหานวัตกรรม

ตัวอย่างที่ชัดเจน ได้แก่ การพัฒนาของบัลเลต์ในฝรั่งเศสช่วงศตวรรษที่ 17-18 นักเรียนแห่งสถาบัน Académie Royale de Danse ได้รับการฝึกอย่างเข้มงวดให้สามารถทำซ้ำท่ามาตรฐาน ท่าทาง และชุดลำดับการเคลื่อนไหว (sequences) ได้อย่างแม่นยำเกือบเหมือนกลไก (Demeilliez, 2024; Needham, 1997) การฝึกดังกล่าวไม่เพียงมีเป้าหมายด้านเทคนิคเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ในการคงไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนเชิงสุนทรียะที่สอดคล้องกับอุดมการณ์แห่งการขัดเกลาทางวัฒนธรรมและลำดับชั้นในสังคมชนชั้นสูงของฝรั่งเศส ความซื่อตรงต่อเทคนิคที่กำหนดจึงเป็นทั้งเครื่องหมายของความเชี่ยวชาญ และหลักฐานของการกลมกลืนสู่ระเบียบวัฒนธรรมในระดับกว้าง

ในทำนองเดียวกัน การแสดงโขนของไทยถือเป็นนาฏกรรมที่มีระเบียบแบบแผนสลับซับซ้อน และผูกพันแนบแน่นกับประเพณีราชสำนัก มีรูปแบบการถ่ายทอดที่ดำเนินการถ่ายทอดด้วยปากเปล่าหรือสอนแบบมุขปาฐะ (oral instruction) การเลียนแบบ (imitation) และการฝึกฝนซ้ำอย่างเข้มงวด การทำซ้ำอย่างแม่นยำในท่วงท่าการเคลื่อนไหว รูปแบบการจัดวางในพื้นที่ และโครงสร้างจังหวะ มีบทบาทสำคัญในการรักษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ เนื้อหาของการแสดง และบทบาทเชิงพิธีกรรมที่ฝังตัวอยู่ในศิลปะแขนงนี้ ในบริบทนี้ การทำซ้ำมิได้เป็นปฏิปักษ์ต่อความคิดสร้างสรรค์ แต่กลับถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและการส่งต่อความทรงจำร่วมของสังคม

ในรูปแบบนาฏกรรมดั้งเดิมเหล่านี้ แนวคิดเรื่องความเป็นต้นฉบับ (originality) มีลักษณะแตกต่างจากกรอบแนวคิดตะวันตกสมัยใหม่ ความคิดสร้างสรรค์มิได้แสดงออกผ่านการเบี่ยงเบนอย่างรุนแรงจากขนบ หากปรากฏผ่านความละเอียดอ่อนในการตีความ เช่น การเปลี่ยนแปลงจังหวะ (timing) การเน้นน้ำหนักของการเคลื่อนไหว (dynamic nuance) หรือการถ่ายทอดอารมณ์ (emotional shading) ที่ช่วยเพิ่มลักษณะเฉพาะตัวของการแสดงโดยไม่บั่นทอนแก่นแท้ของประเพณี ศิลปะของนักแสดงจึงอยู่ที่ความสามารถในการแสดงออกถึงความภาคภูมิใจและดำรงความถูกต้องของมรดกทางนาฏกรรม ขณะเดียวกันก็หลอมรวมความรู้สึกลงในผลงานอย่างกลมกลืนกับค่านิยมทางสุนทรียะของชุมชน

2. นาฏกรรมสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ต่อการตัดขาดจากประเพณีและรูปแบบใหม่ของ

อิทธิพล

การเกิดขึ้นของนาฏกรรมสมัยใหม่ในต้นศตวรรษที่ 20 ถือเป็นการปฏิวัติอย่างลึกซึ้งต่อการยกย่องการทำซ้ำแบบดั้งเดิม บุคคลสำคัญ เช่น อิสตอรา ดันแคน (Isadora Duncan) มาร์ธา เกรแฮม (Martha Graham) และรู돌ฟ์ วอน ลาบัน (Rudolf von Laban) ต่างปฏิเสธแนวทางที่เคร่งครัดและอุดมการณ์ชนชั้นสูงของบัลเลต์คลาสสิกอย่างสิ้นเชิง (Anderson, 2018; Van Dyke, 1992) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาภาษาการเคลื่อนไหวที่ยังรากจากพลวัตทางกายภาพตามธรรมชาติ การแสดงออกทางอารมณ์ที่แท้จริง และการสำรวจเชิงอภิปรัชญา (metaphysical exploration) การมุ่งไปสู่นวัตกรรมจึงไม่ได้เป็นเพียงการเบี่ยงเบนเล็กน้อยอีกต่อไป หากแต่กลายเป็นพันธกิจเชิงสุนทรียศาสตร์และจริยธรรมอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม แม้แต่ในกลุ่มนักออกแบบท่าเต้นสมัยใหม่ที่มีจิตสำนึกในการปฏิวัติ ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากอดีตได้ ตัวอย่างเช่น การเคลื่อนไหวร่างกายที่โดดเด่นของมาร์ธา เกรแฮม ได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากทฤษฎีการแสดงท่าทางของเดลซาร์แตง (Delsartean theories of gesture) โครงสร้างพิธีกรรมจากละครกรีกโบราณ การปฏิบัติทางพิธีกรรมของชนพื้นเมืองอเมริกัน และสัญลักษณ์เชิงจิตวิทยาที่เกิดขึ้นจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่กำลังเติบโตในขณะนั้น (Chevrier-Bosseau, 2023; Ruyter, 1973) ดังนั้น นวัตกรรมในนาฏกรรมสมัยใหม่จึงไม่ได้หมายถึงการตัดขาดโดยสิ้นเชิง แต่เป็นการแปรสภาพวัตถุบที่สืบทอดมาให้กลายเป็นระบบการแสดงออกใหม่

การเคลื่อนไหวของนาฏกรรมหลังสมัยใหม่ (Postmodern Dance Movement) ซึ่งริเริ่มโดย Judson Dance Theater (1962–1964) ได้สั่นคลอนสมมติฐานเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของผลงาน (authorship) ความเป็นต้นฉบับ และการคัดลอกอย่างรุนแรง ศิลปินอย่าง อีวอนน์ เรนเนอร์ (Yvonne Rainer) สตีฟ แพกซ์ตัน (Steve Paxton) ทริชา บราวน์ (Trisha Brown) และเดวิด กอร์ดอน (David Gordon) ต่างปฏิเสธความเชี่ยวชาญเชิงเทคนิคแบบดั้งเดิมและความอลังการของละครเวที (Anderson, 2018) โดยหันมาให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวแบบชีวิตประจำวัน (pedestrian movement) การด้นสด (improvisation) กระบวนการสุ่ม (chance procedures) และภารกิจเชิงปฏิบัติ (task-based actions)

แนวทางออกแบบท่าเต้นของศิลปินข้างต้นนี้ มักผนวกองค์ประกอบจากชีวิตประจำวัน เช่น การเดิน ล้ม วิ่ง หรือการยกของซ้ำ เข้ามาในโครงสร้างการแสดง นำไปสู่การทำลายล้างเส้นแบ่งเชิงสุนทรียศาสตร์ระหว่าง "การเคลื่อนไหวทางศิลปะ" และ "การกระทำธรรมดา" ในสภาพแวดล้อมหลังสมัยใหม่ การเลียนแบบ และการทำซ้ำจึงมิได้ถูกมองว่าเป็นความล้มเหลวทางความคิดสร้างสรรค์ แต่กลับถูกใช้เป็นกลยุทธ์เชิงวิพากษ์และเชิงลบล้าง (subversive strategies)

การนำเสนอกลวิธีเชิงสัมพันธ์ (intertextuality) ซึ่งในอดีตเคยเป็นพลวัตที่ซ่อนเร้นในการถ่ายทอดศิลปะ ได้ถูกยกระดับให้เป็นองค์ประกอบเชิงโครงสร้างในการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างเปิดเผยเพื่อท้าทายบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและรื้อถอนมายาคติของศิลปินผู้สร้างสรรค์งานโดยลำพัง

ดังนั้น ในทุกยุคสมัย ความหมายที่เกี่ยวเนื่องกับการทำซ้ำ นวัตกรรม และอิทธิพล ได้แปรเปลี่ยนอย่างลึกซึ้งตามบริบททางวัฒนธรรม และเกี่ยวพันแนบแน่นกับพัฒนาการเชิงสุนทรียะและสังคมในวงกว้าง การตระหนักถึงพลวัตทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประเมินอิทธิพลเชิงสร้างสรรค์ในนาฏกรรมร่วมสมัยอย่างมีวิจารณญาณและสอดคล้องกับบริบทอย่างแท้จริง

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติและกรณีศึกษา

แม้ว่ากรอบแนวคิดทางทฤษฎีจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความชัดเจนเชิงแนวคิด แต่การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความแตกต่างระหว่างการคัดลอก (copying) การได้รับแรงบันดาลใจ (inspiration) และการเลียนแบบ (imitation) ในงานนาฏกรรม จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ตัวอย่างที่มีบริบทเฉพาะเจาะจงอย่างเป็นรูปธรรม กรณีศึกษาต่อไปนี้ ซึ่งคัดสรรมาจากภาคส่วนต่าง ๆ ของชุมชนนาฏกรรมโลก แสดงให้เห็นพลวัตของอิทธิพลเชิงสร้างสรรค์ในบริบทที่หลากหลาย และเผยให้เห็นความซับซ้อนเชิงจริยธรรม สุนทรียศาสตร์ และกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์เหล่านี้

1. กรณีศึกษาเกี่ยวกับข้อกล่าวหาการคัดลอกของ Beyoncé กับ Anne Teresa De Keersmaeker

หนึ่งในข้อถกเถียงร่วมสมัยที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับการกล่าวหาการคัดลอกในนาฏกรรม เกิดขึ้นในปี ค.ศ.2011 กับมิวสิกวิดีโอเพลง Countdown ของ Beyoncé (ภาพที่ 1) ผู้สังเกตการณ์วิพากษ์วิจารณ์ทั้งในแวดวงนักวิชาการและนักออกแบบท่าเต้น ต่างชี้ให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันอย่างชัดเจนระหว่างลำดับท่าเต้นในวิดีโอกับผลงานนาฏกรรมสำคัญของ Anne Teresa De Keersmaeker (ภาพที่ 2) ได้แก่ Grueny (2024) Jennings (2011) Kraut (2015) และ Mackrell (2013) โดยนำเสนอว่า De Keersmaeker ได้ออกมากล่าวหาต่อสาธารณะว่า Beyoncé และทีมสร้างสรรค์ของเธอได้กระทำการลอกเลียนโดยไม่ได้รับอนุญาต พร้อมชี้ชัดถึงกรณีเฉพาะที่มีการทำซ้ำรูปแบบการเคลื่อนไหว โครงสร้างพื้นที่ และสุนทรียศาสตร์ของเครื่องแต่งกายอย่างใกล้เคียงกันโดยไม่มีการขออนุญาตหรือให้การอ้างอิงที่เหมาะสม

กรณีนี้ถือเป็นตัวอย่างสำคัญที่เส้นแบ่งระหว่างการได้รับแรงบันดาลใจกับการคัดลอกกลายเป็นประเด็นที่มีการโต้แย้งอย่างรุนแรง แม้ว่าการแสดงของ Beyoncé จะดูเหมือนมีการปรับบริบทของท่าเต้นต้นฉบับเข้าสู่กรอบวัฒนธรรมป๊อปเชิงพาณิชย์ แต่ระดับของการหิบบั่มเชิงรูปธรรม ซึ่งรวมถึงลำดับท่าทางการจัดจังหวะ และสัญลักษณ์เชิงภาพ (visual iconography) นั้น ได้บ่งชี้ถึงการทำซ้ำมากกว่าการตีความเชิงสร้างสรรค์ การขาดการปรับเปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญหรือการวิพากษ์เนื้อหาต้นฉบับเสริมสร้างทัศนคติ

ว่าเป็นการคัดลอกโดยตรง ผลที่ตามมา คือ ข้อถกเถียงครั้งนี้ได้จุดประกายการอภิปรายในวงกว้างเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของงานศิลปะ (artistic ownership) พุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) และพันธะจริยธรรมของศิลปินระดับโลกที่มีต่อผู้สร้างสรรค์ที่มีบทบาทน้อยกว่าในสาธารณะ นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงความไม่สมมาตรของอำนาจระหว่างนาฏกรรมร่วมสมัยในบริบทศิลปะหัวก้าวหน้า (avant-garde) กับอุตสาหกรรมบันเทิงเชิงพาณิชย์ที่มักนำผลงานเหล่านี้ไปใช้โดยปราศจากการยอมรับหรือการชดเชยที่เหมาะสม กรณีนี้จึงกลายเป็นจุดอ้างอิงสำคัญสำหรับการอภิปรายเรื่องสิทธิ์ในผลงานนาฏกรรม การเคารพต่อความเสียสละทางปัญญาของการสร้างสรรค์ และจริยธรรมของการหยิบยืมข้ามแนวศิลปะในวัฒนธรรมที่ร่วมสมัย

ภาพที่ 1

ตัวอย่างฉากหนึ่งในมิวสิกวิดีโอเพลง *Countdown* ของ Beyoncé ที่ถูกวิพากษ์อย่างกว้างขวางในปี ค.ศ.2011 หมายเหตุ. จาก ‘This is plagiarism’: Beyoncé accused of copying choreography in new *Countdown* video, by P. Thompson, 2011, MailOnline (<https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-2047520/Beyonc-accused-copying-choreography-new-Countdown-video.html>). Copyright by MailOnline

ภาพที่ 2

ตัวอย่างผลงานการออกแบบท่าเต้นของศิลปินชาวเบลเยียม นามว่า Anne Teresa De Keersmaeker ที่อ้างว่านำแรงบันดาลใจจากผลงานของ Beyoncé ได้ลอกเลียนท่าทางจากผลงานของเธอ

หมายเหตุ. จาก 'This is plagiarism': Beyoncé accused of copying choreography in new Countdown video, by P. Thompson, 2011, MailOnline (<https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-2047520/Beyonce-accused-copying-choreography-new-Countdown-video.html>). Copyright by MailOnline

2 กรณีศึกษาเกี่ยวกับแรงบันดาลใจและการดัดแปลงเชิงสร้างสรรค์ ผ่านแนวปฏิบัติของ Pina Bausch

ในทางตรงข้ามกับกรณีการคัดลอก นักวิชาการด้านนาฏกรรม เช่น Climenhaga (2009) และ Klein (2020) ได้นำเสนอแนวทางการออกแบบท่าเต้นของ Pina Bausch ว่าเป็นการแสดงให้เห็นถึงตัวอย่างของการได้รับแรงบันดาลใจที่มีรากฐานทางจริยธรรมอย่างมั่นคงและการดัดแปลงเชิงสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง แทนที่จะทำการคัดลอกโดยตรงจากรูปแบบนาฏกรรมหรือสัญลักษณ์วัฒนธรรมที่มีอยู่ Bausch ใช้แหล่งข้อมูลภายนอกอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมมนุษย์ในชีวิตประจำวัน (quodidian human behaviors) สภาวะทางอารมณ์ (emotional states) หรือพิธีกรรมข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural rituals) มาเป็นวัตถุดิบเริ่มต้นสำหรับผลงาน Tanztheater อันล้ำสมัยของเธอ

กระบวนการสร้างสรรค์ของ Bausch มีลักษณะการทำงานร่วมกันอย่างลึกซึ้ง โดยอาศัยการจัด
อบรมเชิงปฏิบัติการหรือเวิร์กช็อปแบบต้นสดที่นักเต้นได้นำความทรงจำส่วนตัว ประสบการณ์ชีวิต และ
อารมณ์ทางร่างกายมาสำรวจและแปรรูปเป็นข้อความการแสดง (performance texts) ที่ซับซ้อน

ผลงานเช่น Café Müller (1978) (ภาพที่ 3) และ Nelken (1982) (ภาพที่ 4) เป็นตัวอย่างชัดเจน
ที่สะท้อนพันธกิจของ Bausch ในการสำรวจประสบการณ์มนุษย์อย่างแท้จริง โดยหลีกเลี่ยงการนำเสนอ
วัฒนธรรมอื่นในลักษณะผิวเผินหรือย่อหย่อน ความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมที่ปรากฏในผลงานของเธอ
ไม่ได้เป็นการคัดลอกเชิงชาติพันธุ์วิทยา (ethnographic artifacts) แต่ผ่านการขยายอารมณ์ (emotional
amplification) การซ้อนทับเชิงบทละคร (dramaturgical layering) และการจัดวางใหม่เชิงนาฏกรรม
(choreographic recontextualization) (Celda Real, 2022; Florencio, 2015; Wosniak, 2018)

ในแนวทางของ Bausch แรงบันดาลใจไม่ได้ทำหน้าที่เป็นการหิบบ่มอย่างเฉยชา แต่เป็นการกระทำ
เชิงวิพากษ์ที่มีพลวัต ซึ่งช่วยเติมเต็มกระบวนการสร้างสรรค์โดยไม่เอาวัตถุเอาเปรียบแหล่งที่มา มรดกทางการ
ออกแบบท่าเต้นของเธอจึงถือเป็นต้นแบบว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับอิทธิพลภายนอกสามารถดำเนินไปอย่าง
มีจริยธรรม มีจินตนาการ และเคารพความสมบูรณ์ของความรู้ทางวัฒนธรรมที่ฝังอยู่ในร่างกายมนุษย์

ภาพที่ 3

ตัวอย่างการแสดงนาฏกรรม ชุด Café Müller (1978) ของ Pina Bausch ซึ่งบันทึกภาพโดย Ulli Weiss ซึ่งภาพนี้ถูกเก็บ
รักษาและรวบรวมเอาไว้เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์นาฏกรรม ณ Pina Bausch Foundation
หมายเหตุ. จาก Jean Laurent Sasportes, Malou Airaud and Pina Bausch in “Café Müller” by Pina
Bausch, by U. Weiss, n.d., Pina Bausch Foundation Archives ([https://archives.pinabausch.org/id/
cafe_30035373_44_0000](https://archives.pinabausch.org/id/cafe_30035373_44_0000)). Copyright by Pina Bausch Foundation

ภาพที่ 4

ตัวอย่างการแสดงนาฏกรรม ชุด *Nelken* (1982) ของ Pina Bausch ซึ่งบันทึกภาพโดย Ulli Weiss ซึ่งภาพนี้ถูกเก็บรักษาและรวบรวมเอาไว้เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์นาฏกรรม ณ Pina Bausch Foundation หมายเหตุ. จาก Poster for “*Nelken (Carnations)*” by Pina Bausch, by U. Weiss, n.d., Pina Bausch Foundation Archives (https://archives.pinabausch.org/id/nelk_30040016_72_0100). Copyright by Pina Bausch Foundation

3. กรณีศึกษาเกี่ยวกับการเลียนแบบในกระแสดนตรีผ่านสื่อสังคม

การเกิดขึ้นของแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเฉพาะในแอปพลิเคชัน TikTok ได้เปลี่ยนแปลงกลไกของการหมุนเวียน การทำซ้ำ และการเลียนแบบนาฏกรรมในระดับโลกอย่างพลิกผัน ความนิยมของความท้าทายการเต้นแบบไวรัล (viral dance challenges) เช่น ผลงาน Renegade ของ Jalaiah Harmon และการเผยแพร่โดย Charli D’Amelio (Betlemidze, 2025; Boffone, 2021; Lorenz, 2020) แสดงให้เห็นถึงการที่วัตถุวัฒนธรรมสามารถถูกส่งต่อ ตีความใหม่ และแปรสภาพได้อย่างรวดเร็วในชุมชนผู้ใช้งานที่หลากหลายภายในระยะเวลาอันสั้น

ในระบบนิเวศดิจิทัลเหล่านี้ การเลียนแบบกลายเป็นรูปแบบหลักของการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใช้ได้ทำซ้ำลำดับท่าเต้นด้วยระดับความแม่นยำ การปรับเปลี่ยน และการแสดงออกส่วนตัว

ที่หลากหลายการทำซ้ำในลักษณะนี้มักได้รับการเฉลิมฉลองในฐานะสัญลักษณ์ของความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ความเคารพ และการสนทนาทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความตึงเครียดทางจริยธรรมกลับเกิดขึ้นบ่อยครั้งเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการเป็นเจ้าของผลงาน การให้การอ้างอิง และการจัดสรรโอกาสในการมองเห็นและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักวิชาการ ศิลปิน และนักวิจารณ์บางกลุ่ม (Engstrom et al., 2020; Sudmann, 2020) ได้ตั้งคำถามและชวนศิลปินให้หันกลับมาคิดว่า ผู้สร้างสรรค์ต้นฉบับ โดยเฉพาะนักออกแบบท่าเต้นยาวจนเชือสายคนผิวสี หลายครั้งต้องเผชิญกับการถูกนำผลงานไปใช้โดยผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม บริษัทการตลาด หรือสื่อขนาดใหญ่ โดยไม่ได้รับการยอมรับ การอ้างอิง หรือค่าตอบแทนที่เหมาะสม

พลวัตของการเลียนแบบในสภาพแวดล้อมสื่อสังคม เผยให้เห็นถึงความเปราะบางของแนวคิดเรื่องการเป็นเจ้าของ และความง่ายตายที่ความเสียหายทางปัญญาของการสร้างสรรค์สามารถถูกทำให้แยกขาดออกจากบริบทและเปลี่ยนเป็นสินค้า แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะเปิดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการสร้างสรรค์นาฏกรรม แต่ก็ในขณะเดียวกันได้ทำให้ความไม่เท่าเทียมด้านการยอมรับและทุนทางวัฒนธรรมดำรงอยู่และแพร่หลายต่อไป ดังนั้น ความเร่งด่วนในการพัฒนากรอบจริยธรรมและกฎหมายใหม่ที่ตอบสนองต่อประเด็นการให้การอ้างอิง สิทธิในผลงานสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบของแพลตฟอร์มในยุคดิจิทัลจึงปรากฏชัดอย่างยิ่ง

ภาพที่ 5

ตัวอย่างภาพของศิลปินรุ่นเยาว์ คือ Jalaiah Harmon ผู้สร้างสรรค์ท่าเต้น “Renegade” ได้พบกับผู้เล่น TikTok ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ Charli D’Amelio และ Addison Easterling เพื่อร่วมกันเต้นทำนองของเธอ

หมายเหตุ. จาก The original ‘Renegade’ dance creator performed at the NBA All-Star Game and met up with Charli D’Amelio for a TikTok collab, by M. Harris, 2020, Business Insider (<https://www.businessinsider.com/renegade-creator-danced-charli-damelio-nba-all-star-game-2020-2>). Copyright by Insider Inc.

มิติทางจริยธรรม กฎหมาย และสุนทรียศาสตร์

การจำแนกความแตกต่างระหว่างการคัดลอก (copying) การได้รับแรงบันดาลใจ (inspiration) และการเลียนแบบ (imitation) ในงานนาฏกรรม ไม่สามารถกระทำได้อย่างสมบูรณ์โดยอาศัยเพียงการนิยามเชิงทฤษฎีหรือการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น หากจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างลึกซึ้งในมิติทางจริยธรรม กฎหมาย และสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเป็นโครงสร้างรองรับปฏิบัติการสร้างสรรค์แบบร่วมสมัย มิติเหล่านี้ช่วยเปิดเผยให้เห็นว่าคำถามเกี่ยวกับอิทธิพลมีความเชื่อมโยงกับประเด็นที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางศิลปะ สิทธิในความเป็นเจ้าของ และความชอบธรรมทางวัฒนธรรมอย่างไร ซึ่งล้วนส่งผลโดยตรงต่อความมีชีวิตชีวา ความยั่งยืน และความครอบคลุมของชุมชนนาฏกรรมในระดับสากล

1. มิติทางจริยธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเคารพ และความรับผิดชอบ

ในเชิงจริยธรรม นักเต้นและนักออกแบบท่าเต้นมีหน้าที่สำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์กับผลงานของผู้อื่นด้วยแนวทางที่เคารพต่อความเชื่อตรงของความเสียสละทางปัญญาในเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม การคัดลอกโดยปราศจากการให้การอ้างอิงถือเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อการมีส่วนร่วมเชิงปัญญาและศิลปะของผู้สร้างต้นฉบับ ทั้งยังลบเลือนกระบวนการนวัตกรรม ความหมายเชิงบริบท และความเฉพาะ

เจาะจงทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมงานนาฏกรรมแต่ละชิ้น นอกเหนือจากความเสียหายส่วนบุคคลแล้ว การกระทำเช่นนี้ยังมีส่วนทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมเชิงโครงสร้างในแวดวงศิลปะ โดยเฉพาะเมื่อผลงานของศิลปินที่ถูกกดทับ หรือขาดอำนาจเชิงสถาบัน ถูกนำไปใช้โดยบุคคลหรือองค์กรที่มีอำนาจสูงกว่าโดยไม่ได้รับการยอมรับหรือการชดเชยที่เหมาะสม

ในทางกลับกัน การได้รับแรงบันดาลใจอย่างมีรากฐานทางจริยธรรมตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์อย่างโปร่งใส การแปรเปลี่ยนเชิงวิพากษ์ และการให้การอ้างอิงอย่างเคารพ การหยิบยืมเชิงจริยธรรม (ethical influence) ไม่เพียงแต่ต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาเท่านั้น แต่ยังต้องผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ใหม่ที่เกิดมุมมองหรือวิธีการใหม่อย่างมีนัยสำคัญ ส่งเสริมการพัฒนาวงการนาฏกรรมแทนที่จะเป็นการบริโภครายการอย่างตื้นเขิน ในกรอบแนวคิดนี้ อิทธิพลถูกมองว่าเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงบทสนทนา (dialogic exchange) มากกว่าการเอาเปรียบฝ่ายเดียว

บทบาทของสถาบันการศึกษาและผู้สอนในสาขานาฏกรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบ่มเพาะจิตสำนึกเชิงจริยธรรม รูปแบบการสอนที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงวิพากษ์กับแหล่งข้อมูล การวิเคราะห์กระแสรูปร่างศิลปะ และจริยธรรมของการหยิบยืมเชิงสร้างสรรค์ สามารถสร้างวัฒนธรรมแห่งความซื่อตรงแทนที่จะส่งเสริมการทำซ้ำอย่างไม่ไตร่ตรอง การปลูกฝังคุณค่าเหล่านี้ตั้งแต่ระยะแรกของการพัฒนาทักษะทางศิลปะจึงเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้นักสร้างสรรค์รุ่นใหม่สามารถรับมือกับความซับซ้อนของอิทธิพลได้อย่างมีความรับผิดชอบ ไวต่อบริบท และมีความลึกซึ้งทางปัญญา

2. มิติทางกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และการคุ้มครองผลงานนาฏกรรม

ในเชิงกฎหมาย การคุ้มครองผลงานนาฏกรรมเป็นพื้นที่ที่ยังคงมีข้อถกเถียงและพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ในสหรัฐอเมริกา พบว่านาฏกรรมได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการให้มีสถานะคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ (Copyright Act) ปี ค.ศ.1976 (Mix, 2023; Stadtler, 2012) อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองนี้มีผลเฉพาะต่อผลงานที่ถูก "ตรึง" (fixed) อยู่ในสื่อที่จับต้องได้ เช่น การบันทึกวิดีโอ ระบบการบันทึกท่าทาง เช่น Labanotation หรือรูปแบบถาวรอื่น ๆ (Ostrow & Sanders, 2022; Vargas, 2021) ทำให้การคุ้มครองผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตัวอย่างการแสดงสด การเต้นสด หรือการถ่ายทอดด้วยวาจามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ กรอบกฎหมายลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความเป็นจริงที่ซับซ้อนของการหยิบยืมทางศิลปะได้อย่างครอบคลุม แม้ว่าการคัดลอกโดยตรงในลักษณะที่มีนัยสำคัญจะสามารถดำเนินการทางกฎหมายได้ แต่กรณีของอิทธิพลแบบกระจายตัว การอ้างอิงเชิงรูปแบบ หรือการแปรเปลี่ยนเชิงสร้างสรรค์ กลับมักอยู่นอกเหนือขอบเขตที่กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้ (Mix, 2023; Stadtler, 2012) ความคลุมเครือทางกฎหมายเหล่านี้สร้างความท้าทายอย่างมากทั้งต่อผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการเรียกร้องความเป็นธรรม และต่อผู้ตัดสินที่ต้องประเมินข้อกล่าวหาการละเมิด

ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแบบตะวันตกมักไม่สามารถรองรับความซับซ้อนทางจริยธรรมและกฎหมายของประเพณีการเคลื่อนไหวที่ยังรากอยู่ในระบบวัฒนธรรมพื้นเมือง ชุมชน หรือระบบวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ตะวันตกได้อย่างเหมาะสม ในบริบทดังกล่าว แนวคิดเรื่องการเป็นเจ้าของรายบุคคลอาจไม่สอดคล้องกับความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรม การนำคำศัพท์ทางการเคลื่อนไหวที่เป็นมรดกดั้งเดิมหรือศักดิ์สิทธิ์มาใช้ในผลงานใหม่โดยปราศจากการขออนุญาต การเคารพบริบทหรือการให้การอ้างอิงที่เหมาะสม จึงก่อให้เกิดข้อกังวลที่กรอบกฎหมายลิขสิทธิ์ในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อพิพาททางกฎหมายในช่วงหลัง รวมถึงการฟ้องร้องเกี่ยวกับการนำท่าเต้นไวรัลบนแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างแอปพลิเคชัน TikTok และ Instagram ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของรูปแบบกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแบบดั้งเดิม ในการรองรับพลวัตของการหมุนเวียนนาฏกรรมที่มีลักษณะกระจายตัว พัฒนาอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงในระดับโลกอย่างที่ปรากฏในปัจจุบัน เหตุการณ์เหล่านี้จึงเรียกร้องให้มีการพัฒนากฎหมายใหม่ที่มีความละเอียดอ่อนและไวต่อวัฒนธรรม สามารถคุ้มครองทั้งสิทธิ์ของผู้สร้างรายบุคคล และมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3. มิติทางสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับความแท้จริง นวัตกรรม และคุณค่าของอิทธิพล

ในเชิงสุนทรียศาสตร์ ปรากฏการณ์ของอิทธิพลมีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับคุณค่าพื้นฐานในกระบวนการสร้างนาฏกรรม โดยเฉพาะเรื่องความแท้จริง (authenticity) นวัตกรรม (innovation) และความซื่อตรงทางการแสดงออก (expressive integrity) นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของนาฏกรรมสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ความเป็นต้นฉบับได้ถูกยกระดับให้เป็นเกณฑ์กลางของความเป็นเลิศทางศิลปะ อย่างไรก็ตามตามที่นักวิชาการ เช่น Susan Leigh Foster (Foster, 2010) ได้โต้แย้งอย่างหนักแน่นว่า การสร้างนาฏกรรมมิได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ หากแต่ถูกล้อมรอบโดยมรดกทางวัฒนธรรม ทางร่างกาย และทางประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น ข้อเรียกร้องทางสุนทรียศาสตร์จึงไม่ใช่การกำจัดอิทธิพล ซึ่งอาจเป็นแนวคิดหรือนโยบายทางศิลปะที่เป็นไปไม่ได้และไร้เดียงสาทางประวัติศาสตร์ แต่คือการมีปฏิสัมพันธ์กับอิทธิพลอย่างมีวิจารณญาณ แปรเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์ และมีความตระหนักรู้อย่างลึกซึ้ง งานที่เปิดเผยแหล่งที่มาอย่างโปร่งใส แปรเปลี่ยนวัตถุดิบที่หยิบยืมมาอย่างจริงจัง และนำเสนอมิติใหม่ในเชิงรูปแบบ อารมณ์ หรือแนวคิดจะยังคงรักษาความแท้จริงทางสุนทรียะของตนเองไว้ได้ แม้ว่าจะดำรงอยู่ภายในเครือข่ายของอิทธิพล

ในทางตรงกันข้าม ผลงานที่เพียงทำซ้ำลักษณะเชิงรูปแบบผิวเผิน เช่น ลวดลายของท่าทาง โครงสร้างองค์ประกอบ หรือรหัสเฉพาะตัวทางนาฏกรรม โดยไม่แปรเปลี่ยนเชิงเนื้อหาอย่างมีนัยสำคัญ ย่อมเสี่ยงต่อการทำให้ศิลปะแขนงนี้สูญเสียความลึกซึ้งทางสุนทรียะและเสื่อมถอยทางจริยธรรม

ด้วยเหตุนี้ มิติทางจริยธรรม กฎหมาย และสุนทรียศาสตร์ของอิทธิพลเชิงสร้างสรรค์จึงมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้ง และการนำทางอย่างรอบคอบในมิติเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการธำรงวัฒนธรรมนาฏกรรมที่ให้เกิดทั้งสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์และพลังของนวัตกรรมศิลปะ การเสริมสร้างความตระหนักเชิงวิพากษ์ในมิติเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนนาฏกรรมในบริบทร่วมสมัยก้าวไปสู่อนาคตที่มีความเสมอภาคมากขึ้น มีความมีชีวิตชีวามากขึ้น และมีสติรู้ตัวเชิงวิพากษ์ในระดับลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บทสรุป

การสำรวจประเด็นการคัดลอก (copying) การได้รับแรงบันดาลใจ (inspiration) และการเลียนแบบ (imitation) ภายในนาฏกรรมนั้น เผยให้เห็นภูมิทัศน์ที่ซับซ้อนกว่าการแบ่งแยกเชิงคู่ตรงข้ามระหว่างความเป็นต้นฉบับและการต่อยอดตามที่มีก้ำกึ่งกันในระดับผิวเผิน การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า อิทธิพลเชิงสร้างสรรค์มิใช่ปรากฏการณ์ผิดปกติหรือข้อยกเว้นในกระบวนการออกแบบท่าเต้น หากแต่เป็นพลังที่ก่อร่าง ทำท่าย และขยายขอบเขตของความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์นาฏกรรม การทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบ จำเป็นต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับมิติทางประวัติศาสตร์ จริยธรรม กฎหมาย และสุนทรียศาสตร์ ซึ่งแต่ละมิติได้เปิดเผยลักษณะเฉพาะที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของอิทธิพลในกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ในเชิงประวัติศาสตร์ การปฏิบัติการทำซ้ำในนาฏกรรมรูปแบบดั้งเดิมไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ แต่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการศึกษา ศิลปะ และธำรงไว้ซึ่งความต่อเนื่องของชุมชน การปฏิวัติในนาฏกรรมสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ได้ทำให้คุณค่าของนวัตกรรมถูกนำมาพิจารณาใหม่ โดยให้น้ำหนักกับการมีปฏิสัมพันธ์เชิงวิพากษ์กับอิทธิพลในฐานะพันธมิตรเชิงสุนทรียะและจริยธรรมที่สำคัญ กระนั้นก็ตาม แม้ในขบวนการเหล่านี้ อิทธิพลก็ยังดำรงอยู่แปรเปลี่ยน ถูกตั้งคำถาม แต่ไม่เคยถูกลบเลือน

ในเชิงจริยธรรม การมีปฏิสัมพันธ์อย่างรับผิดชอบกับอิทธิพลต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเคารพ ความโปร่งใส และการแปรเปลี่ยนเชิงวิพากษ์ ความล้มเหลวในการให้การอ้างอิงแหล่งที่มา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสัมพันธ์กับพลวัตอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ย่อมทำลายคุณค่าของความเสียสละทางปัญญาด้านสร้างสรรค์ของผู้สร้างต้นฉบับ และส่งเสริมความอยุติธรรมเชิงโครงสร้างในเศรษฐกิจศิลปะระดับโลก ดังนั้น การสร้างแนวทางการสอนที่ปลูกฝังจิตสำนึกเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับอิทธิพลจึงต้องได้รับการให้ความสำคัญ เพื่อรับประกันความมีชีวิตชีวาและความเสมอภาคของวงการนาฏกรรมในอนาคต

ในเชิงกฎหมาย แม้ว่ากรอบกฎหมายปัจจุบันจะให้การคุ้มครองบางส่วนแก่ผลงานนาฏกรรม แต่ก็ยังไม่สามารถรองรับความซับซ้อนของการหยิบยืมบางส่วน แนวคิดการเป็นเจ้าของเชิงชุมชน และพลวัตการ

แพร่กระจายในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูประบบกฎหมายและการพัฒนารูปแบบทรัพย์สินทางปัญญาที่ตอบสนองต่อบริบททางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อคุ้มครองทั้งความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลและมรดกทางวัฒนธรรมของส่วนรวม โดยไม่ขัดขวางนวัตกรรม

ในเชิงสุนทรียศาสตร์ อิทธิพลทำหน้าที่ทั้งในฐานะทรัพยากรและความรับผิดชอบ ผลงานที่แปรเปลี่ยนวัตถุดิบที่สืบทอดมาอย่างวิพากษ์และสร้างสรรค์จะช่วยเพิ่มความรุ่มรวยและพลวัตให้กับขนบนาฏกรรม ในขณะที่การเลียนแบบอย่างไม่มีวิพากษ์กลับลดทอนคุณค่าทางสุนทรียะลง การสร้างนวัตกรรมอย่างแท้จริงจึงไม่ได้เกิดจากการปฏิเสธอิทธิพล แต่เกิดจากการแปรเปลี่ยนอิทธิพลอย่างมีความรู้เท่าทันและมีวิจารณญาณ จนก่อให้เกิดพหุนาฏกรรมสุนทรียะใหม่ ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ใหม่ และความเป็นไปได้เชิงนาฏกรรมใหม่

ท้ายที่สุด การจำแนกความแตกต่างระหว่างการคัดลอก การได้รับแรงบันดาลใจ และการเลียนแบบมิใช่กระบวนการที่สามารถทำได้ด้วยการประยุกต์ใช้คำนิยามที่ตายตัว แต่เป็นการเจรจาต่อรองอย่างต่อเนื่องที่ไต่ต่อบริบทของคุณค่า ประวัติศาสตร์ และความรับผิดชอบ ด้วยการปลุกฝังความตระหนักรู้เชิงวิพากษ์ในพลวัตเหล่านี้อย่างลึกซึ้ง ศิลปิน นักออกแบบท่าเต้น ผู้สอน และหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ สามารถร่วมกันสร้างระบบนิเวศนาฏกรรมที่มีรากฐานทางจริยธรรมมั่นคง มีความมีชีวิตชีวาทางสุนทรียะ และมีความครอบคลุมทางวัฒนธรรมได้ ระบบนิเวศดังกล่าวไม่เพียงให้เกียรติต่อความหลากหลายของอิทธิพลที่หล่อหลอมกระบวนการสร้างสรรค์ แต่ยังยึดมั่นในศักดิ์ศรีของความเสียสละทางปัญญาเชิงศิลปะ ความรุ่มรวยของประเพณีวัฒนธรรม และศักยภาพเชิงเปลี่ยนแปลงของนาฏกรรมในโลกที่เชื่อมโยงถึงกันอย่างแนบแน่นในปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- Alfaro, M. J. M. (1996). Intertextuality: Origins and development of the concept. *Atlantis*, 18(1/2), 268–285. <http://www.jstor.org/stable/41054827>
- Anderson, J. (2018). *Ballet & modern dance: A concise history* (3rd ed.). Princeton Book Company.
- Betlemidze, M. (2025). Jalaiah Effect: A story of a stolen dance on TikTok and trans-platformization of ignorance. *Social Media + Society*, 11(1). <https://doi.org/10.1177/20563051251317765>
- Blanning, T. (2012). *The romantic revolution: A history*. Random House Publishing Group.
- Bloom, H. (1972). Coleridge: The anxiety of influence. *Diacritics*, 2(1), 36–41. <https://doi.org/10.2307/464923>
- _____. (1997). *The anxiety of influence: A theory of poetry* (2nd ed.). Oxford University Press.

- Boffone, T. (2021). Introduction: A tale of two teens; or, how the Renegade was born. In *Renegades: Digital dance cultures from Dubsmash to TikTok*. <https://doi.org/10.1093/oso/9780197577677.003.0001>
- Celda Real, O. (2022). Pina Bausch and the dancing body: Social constructionism and identity in Nelken, The Rite of Spring and Kontakthof. Itamar. *Revista de investigación musical: Territorios para el arte*, (8), 22–35. <https://doi.org/10.7203/itamar.8.24812>
- Chevrier-Bosseau, A. (2023). “Gestures of air and stone”: Translating Ethan Frome into dance in Cathy Marston’s Snowblind. *Transatlantica*, (2), 1–26. <https://doi.org/10.4000/transatlantica.22211>
- Clements, L., & Nordin-Bates, S. (2020). Inspired or inhibited? Choreographers’ views on how classical ballet training shaped their creativity. *Journal of Dance Education*, 22(1), 1–12. <https://doi.org/10.1080/15290824.2020.1744154>
- Climenhaga, R. (2009). *Pina Bausch*. Routledge.
- Demeilliez, M. (2024). La circulation des danseurs parisiens au XVIIIe siècle : Des théâtres professionnels aux ballets jésuites. *Littératures Classiques*, 113(1), 61–83. <https://doi.org/10.3917/licla1.113.0061>
- Duff, D. (2002). Intertextuality versus genre theory: Bakhtin, Kristeva and the question of genre. *Paragraph*, 25(1), 54–73. <http://www.jstor.org/stable/43263675>
- Engstrom, D. F., Ho, D. E., Sharkey, C. M., & Cuéllar, M.-F. (2020). *Government by algorithm: Artificial intelligence in federal administrative agencies* (Report submitted to the Administrative Conference of the United States). Stanford University. <https://law.stanford.edu/wp-content/uploads/2020/02/ACUS-AI-Report.pdf>
- Flatt, K. (2019). *Choreography: Creating and developing dance for performance*. The Crowood Press.
- Florencio, J. (2015). Enmeshed bodies, impossible touch: The object-oriented world of Pina Bausch’s Café Müller. *Performance Research*, 20(2), 53–59. <https://doi.org/10.1080/13528165.2015.1026719>
- Foster, S. (2010). *Choreographing empathy: Kinesthesia in performance*. Routledge.
- Gordon, N. (2022). *DANCEchARTS: A framework for dance education today*. Boeklyn.
- Grueny, C. (2024). Struggling with the Louvre: De Keersmaecker, Beyoncé, Jay-Z. *PAJ: A Journal of Performance and Art*, 46(1), 55–65. https://doi.org/10.1162/pajj_a_00696
- Harris, M. (2020, February 18). *The original 'Renegade' dance creator performed at the NBA All-Star Game and met up with Charli D'Amelio for a TikTok collab* [Photograph]. Business Insider. <https://www.businessinsider.com/renegade-creator-danced-charli-damelio-nba-all-star-game-2020-2>

- Hunt, M. E. (2014, October 1). *Copying choreography*. DanceTeacher. <https://dance-teacher.com/copying-choreography/#gsc.tab=0>
- Jennings, L. (2011, October 11). *Beyoncé v De Keersmaeker: Can you copyright a dance move?*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/stage/theatreblog/2011/oct/11/beyonce-de-keersmaeker-dance-move>
- Klein, G. (2020). *Pina Bausch's dance theater: Company, artistic practices and reception*. transcript publishing.
- Krauss, R. E. (1986). *The originality of the avant-garde and other modernist myths*. The MIT Press.
- Kraut, A. (2015). *Choreographing copyright: Race, gender, and intellectual property rights in American dance*. Oxford University Press.
- Laland, K., Wilkins, C., & Clayton, N. (2016). The evolution of dance. *Current Biology*, 26(1), R5–R9. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2015.11.031>
- Lorenz, T. (2020, February 13). The original Renegade: A 14-year-old in Atlanta created one of the biggest dances on the internet. But nobody really knows that. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/02/13/style/the-original-renegade.html>
- Mackrell, J. (2013, October 9). *Beyoncé, De Keersmaeker – and a dance reinvented by everyone*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/stage/2013/oct/09/beyonce-de-keersmaeker-technology-dance>
- Minakshi, M. (2025). The concept of intertextuality in Julia Kristeva's hypothesis. *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 10(1), 250–251. <https://dx.doi.org/10.22161/ijels.101.37>
- Mix, G. (2023). Choreography and copyright: Why the law must twist and turn to serve the dancing industry. *Journal of Business, Entrepreneurship & Law*, 16(1), 65–104. <https://digitalcommons.pepperdine.edu/jbel/vol16/iss1/3>
- Needham, M. (1997). Louis XIV and the Académie Royale de Danse, 1661: A commentary and translation. *Dance Chronicle*, 20(2), 173–190. <http://www.jstor.org/stable/1568065>
- O'Cadiz, D. (2020). *Dance and cultural diversity* (3rd ed.). Cognella Academic Publishing.
- Ostrow, M. D., & Sanders, E. (2022, August 11). *Copyrighting and licensing choreography*. Romano Law. <https://www.romanolaw.com/copyrighting-and-licensing-choreography/>
- Picart, C. J. S. (2013). *Critical race theory and copyright in American dance: Whiteness as status property*. Palgrave Macmillan.
- Ravetto-Biagioli, K. (2021). Whose dance is it anyway? Property, copyright and the commons. *Theory, Culture & Society*, 38(1), 101–126. <https://doi.org/10.1177/0263276420925534>
- Rosenthal, L. (2019). *Romanticism*. Parkstone International.

- Ruyter, N. C. (1973). American Delsartism: Precursor of an American dance art. *Educational Theatre Journal*, 25(4), 421–435. <https://doi.org/10.2307/3205595>
- Stadtler, S. (2012). Preservation and protection in dance licensing: How choreographers use contract to fill in the gaps of copyright and custom. *The Columbia Journal of Law & the Arts*, 35(2), 252–292. <https://doi.org/10.7916/jla.v35i2.2176>
- Sudmann, A. (Ed.). (2020). *The democratization of artificial intelligence: Net politics in the era of learning algorithms*. Transcript Verlag.
- Thakur, R. (2023). The complexities of copyrighting choreography: A legal and cultural perspective on copyright protection for dance. *Journal of Namibian Studies: History Politics Culture*, 33, 3686–3695. <https://doi.org/10.59670/jns.v33i.5397>
- Thomas, H. (2003). *The body, dance and cultural theory*. Red Globe Press.
- Thompson, P. (2011, October 11). ‘This is plagiarism’: Beyoncé accused of copying choreography in new Countdown video [Photograph]. MailOnline. <https://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-2047520/Beyonc-accused-copying-choreography-new-Countdown-video.html>
- Van Dyke, J. (1992). *Modern dance in a postmodern world: An analysis of federal arts funding and its impact on the field of modern dance*. American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.
- Vargas, S. (2021, January 25). *What copyright protections do choreographers have over their work?*. Dance Magazine. <https://dancemagazine.com/choreography-copyright/#gsc.tab=0>
- Vaughan, W. (1994). *Romanticism and art* (2nd ed). Thames & Hudson.
- Weiss, U. (n.d.). *Jean Laurent Sasportes, Malou Airaud and Pina Bausch in “Café Müller” by Pina Bausch* [Photograph]. Pina Bausch Foundation Archives. https://archives.pinabausch.org/id/cafe_30035373_44_0000
- _____. (n.d.). *Poster for “Nelken (Carnations)” by Pina Bausch* [Poster]. Pina Bausch Foundation Archives. https://archives.pinabausch.org/id/nelk_30040016_72_0100
- Wosniak, C. (2018). Pina Bausch and Café Müller on screen: The mise-en-scène of co-presence of bodies and closed eyes. *Revista Brasileira de Estudos da Presença*, 8(3), 469–486. <https://doi.org/10.1590/2237-266076227>

